

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ МУАССАСАЛАРИ АРХИТЕКТУРАСИ

*Suyunova N.A. - "Arxitektura" kafedrasi katta o'qituvchisi.
Safarova I.A. - "Arxitektura" kafedrasi o'qituvchisi
Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti,
Samarqand, O'zbekiston.*

Аннотация. Объяснение. В статье рассмотрены основные требования и условия создания комфортной среды в дошкольных образовательных учреждениях с использованием архитектуры и дизайна. В основе этого лежит необходимость многогранного подхода к организации среды детских учреждений.

Annotatsiya. Maqolada arxitektura va dizayndan foydalangan holda maktabgacha ta'lim muassasalarida qulay muhit yaratish uchun asosiy talablar va shartlar ko'rib chiqiladi. Bu bolalar muassasalarining muhitini tashkil qilishda ko'p qirrali yondashuv zarurligiga asoslanadi.

Ключевые слова: Дошкольное образование; архитектура; дизайн; строительные технологии; концептуальный дизайн.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim; arxitektura; dizayn; qurilish texnologiyalari; kontseptual dizayn.

Hozirgi zamon kontekstida qurilish, arxitektura va dizayn texnologiyalari texnik fikrni rivojlantirish va uni muayyan dizayn vazifalariga moslashtirish variantlarini taklif qiladi. Zamonaviy materiallar va 3D texnologiyalardan foydalanish, "Yashil qurilish", yangi texnologik imkoniyatlar va o'sha davrning estetik qiyofalarining uyg'unligi natijasida paydo bo'lgan yangi me'moriy shakllar, bularning barchasi ekologik tozalik va ishlab chiqarish masalalari bilan bir qatorda funktsional masalalarga bo'ysunadi. Rossiya Federatsiyasining bolalarni himoya qilish sohasidagi davlat siyosatini takomillashtirish maqsadida Rossiya Federatsiyasi Prezidentining farmoni bilan 2018-2027 yillar Rossiya Federatsiyasida bolalik o'n yilligi deb e'lon qilindi. Bolalar muassasalarini qurishda yondashuvlarni takomillashtirish zarurati muammosi aniq. Bolalar bog'chasining me'moriy qiyofasi nafaqat vizual idrokga, balki bolaning psixologik holatiga ham ta'sir qiladi. Bolalar etarlicha katta vaqt o'tkazadigan muhit uning asosiy funktsiyalariga mos kelishi kerak.

Avvalo, bu ergonomik, yaxshi tashkil etilgan makon bo'lishi kerak. "Bolalar interyeri" ning ajralmas sharti, albatta, atrof-muhitning (tashqi va ichki ko'rinishi) xayoliy yechimi, ijobiy his-tuyg'ularni rag'batlantirish, bolalarning muloqot va kognitiv faolligi va ekologik toza materiallardan foydalanishdir. Mutaxassis qo'lida

zamonaviy arxitektura yangi, qiziqarli va bolalarning barkamol rivojlanishiga yordam beradigan narsalarni yaratish uchun katta imkoniyatlarga ega. Arxitektura muhiti o'zining mazmuni va shakllari jihatidan xilma-xil bo'lib, bolalarda ijobiy hissiy zaryadni yaratishga yordam beradi, yuzsiz, monoton me'morchilik esa atrof-muhitni to'liq o'rganish va his qilish istagini uyg'otmaydigan salbiy his-tuyg'ularni keltirib chiqarishi mumkin.[1]

Binoning tashqi ko'rinishi, birinchi navbatda, bolani o'ziga jalb qilishi va qiziqtirishi kerak. Tabiiy materiallar va issiq ranglardan foydalanish bolaning o'yin-kulgiga hissa qo'shishi kerak. Zamonaviy dunyoning rivojlanishi zamonaviy texnologiyalardan foydalangan holda maktabgacha ta'lim muassasalarining tashqi va ichki ko'rinishini yaratish imkonini beradi. Binoning ekspluatatsiyasi paytida konstruktiv va yong'in xavfsizligi masalalari bu erda muhim rol o'ynashini unutmaslik kerak. Ichki makon zamonaviy standartlarga va federal hukumatning sub'ektni rivojlantirish muhitini tashkil qilish talablariga javob beradi.

O'yin faoliyati uchun joyni tashkil qilish imkonini beruvchi harakatlanuvchi qismlar va yumshoq modullar endi juda mashhur texnikaga aylandi. Ichki makonning ajralmas qismi shaxsiy shkaflarning mavjudligi bo'lib, ular makonni shaxsiylashtirish deb ataladigan narsaga aylanishi kerak.

Kommunikativ makonni shakllantirishda binoning o'zi, uning ichki qismi va mazmunining badiiy tasviri katta ahamiyatga ega. Bu erda dizaynning individualligi va uning assotsiativ idroki ustunlik qiladi, ular bolada ijobiy his-tuyg'ularni yaratish uchun mo'ljallangan. Shuning uchun arxitektura kontseptsiyasini loyihalashda, shuningdek, atrof-muhit va ob'ektiv dunyoni loyihalashda dastlabki konseptual yondashuv masalasi muhim ahamiyatga ega.[2] Maktabgacha ta'lim muassasasi hududini tashkil etish va, xususan, nafaqat shahar muhitida qulaylikni ta'minlaydigan, balki atrof-muhit muhofazasi bo'yicha makonni yaratish masalalarini hal qiladigan landshaft dizaynini yaratish muhim rol o'ynaydi. Xorijiy mamlakatlar tajribasiga murojaat qiladigan bo'lsak, ijobiy misollarni topamiz. Misol uchun, Germaniyadagi bolalar bog'chalari o'zlarining tashkil etilishida juda funktsional va oqilona.

Germaniyadagi bolalar bog'chalariga misollar. Tashqi ko'rinish Qiziqarli misol - yapon me'morlari Aisaka Architects' atelyesi tomonidan bolalar bog'chasining yechimi. Funabashi shahrida joylashgan maktabgacha ta'lim muassasasi hovlini tashkil etuvchi "tuproq, suv va ko'katlar tandemini o'rnatadigan" doira shaklidagi inshootdir. Bu ikki qavatli binoning tomida sabzavot bog'i bo'lgan ochiq ayvon mo'ljallangan bo'lib, u yerda bolalar ovqatlanishida ishlatiladigan sabzavotlar yetishtiriladi[3]. Sog'lom ovqatlanishga bo'lgan qiziqish, shuningdek, oshxonaning shisha devorlar orqasida joylashganligi bilan ham rag'batlantiriladi. Yopiq dizayn xavfsizlik va shamollardan himoya qiladi.

Shubhasiz afzallik shundaki, loyiha energiya tejamkor bo'lib, bu atrof-muhitga va operatsion moliyaviy xarajatlarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, shuningdek, bolalarni tejamkorlikka o'rgatadi. Funabashi shahridagi bolalar bog'chasi (Yaponiya). Atrofdan ko'rinish Yana bir misol - Yaponiyaning Akune shahridagi bolalar bog'chasi go'zal qirg'oq chizig'idan atigi bir necha yuz metr narida joylashgan.

Ilgari tashlandiq er uchastkasi bolalarning tabiat qo'ynida vaqt o'tkazishi uchun imkoniyat yaratib, maktabgacha ta'lim muassasasi qurish uchun ideal joyga aylandi. Dengizga yaqinlik me'morlar uchun dizayn muammosini keltirib chiqardi: xavfsizlik nuqtai nazaridan, bolalar bog'chasida zamin darajasini ko'taring, guruhni binoning markaziga qo'ying. Qolgan xonalar turli balandliklarda ishlab chiqilgan va o'nta zinapoya, uchta slayd va sport jihozlari orqali bog'langan. Ya'ni, bolalar narvon yoki arqon yordamida yuqori qavatga ko'tarilishlari va, masalan, slayd bo'ylab pastga tushishlari mumkin. Kosmosning bunday tashkil etilishi bolalarning rivojlanishini rag'batlantiradi, jismoniy faollikni va o'zaro munosabatlarni rag'batlantiradi.[5] Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, bolalar ta'lim muassasasi "Educatio" xalqaro ilmiy instituti ma'lumotlariga ko'ra, mamlakat madaniy makonini, falsafasi va mafkurasini aks ettiradi, deyishimiz mumkin. Muassasaning, shu jumladan ob'ektiv dunyo tomonidan shakllantirilgan kommunikativ, ta'lim muhiti yosh fuqarolarning qarashlari, e'tiqodlari va axloqiy asoslarini shakllantirishga yordam beradi, bolaning shaxsiyatini yanada rivojlantirish uchun asos yaratadi. Yosh fuqarolarning fiziologik va psixologik salomatligi ko'p jihatdan maktabgacha ta'lim muassasalarida yaratilgan mikroiqlimga bog'liq.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Landscape design role for the formation of comfort in an urban environment/ E.P. Chernyshova, M.B. Permyakov, A.D. Grigorev, V.M. Andreev, R.R. Sabirov /Journal of Engineering and Applied Sciences. 2016. T. 11.No1. C. 10-12.
2. Dembich N.D. Bolalar ta'lim muassasasining sub'ekt-fazoviy muhitini tashkil etish / Biznes va dizayn sharhi. 2016. T. 1. No 1 (1). -12s.
3. Yaponiyadagi bolalar bog'chasi binosi [Elektron resurs] -Kirish rejimi.URL: https://mirputeshestvij.mediasole.ru/zdanie_detskogo_sada_vyaponii (kirish sanasi 23/10/2018).
4. Gayratovna, I. D., & Zilola, A. (2022). Leisure Parks in the Regional Centers of the Samarkand Region. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 9, 68-69.
5. Сафарова, И. А., & Суюнова, Н. А. (2023). ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ И СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ЧАЙХАНЫ НА ВОСТОКЕ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 18(8), 111-119.

6. Ачилов, Ш. Д., Сафарова, И. О., & Суюнова, Н. М. (2022). К ВОПРОСУ О РАЗРАБОТКЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ПРОЕКТНОГО ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО СОХРАНЕНИЮ ИСТОРИЧЕСКОГО АРХИТЕКТУРНОГО НАСЛЕДИЯ НА ОДНОМ ИЗ ЛОКАЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ИСТОРИЧЕСКОЙ ЗОНЫ САМАРКАНДА. In *ИНЖЕНЕРНЫЕ ЗАДАЧИ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ* (pp. 12-15).